

Rapport från studiebesök i Järnboås

Hela Sverige ska leva Sandviken ordnade 2015-08-21 ett studiebesök i Järnboås i Bergslagen. Inbjudna var medlemmar i de föreningar som är medlemmar i HSSL i Sandviken. Syftet var att lära av Järnboås erfarenheter av utveckling av landsbygd.

Om bygden

Järnboåsbygden omfattar 13 byar som ligger i två kommuner; Hällefors och Nora. Där bodde år 2010 947 personer i 492 hushåll. Byn Järnboås ligger knappt 2 mil från Nora, drygt 2 mil från Lindsberg och nästan 4 mil från Hällefors. Det är alltså en ganska glest befolkad bygd.

Karta se:

<http://www.jaraboas.se/se/om>

Projekt Järnkraft

Järnboås Bygdegårdsförening har under perioden 2010-2012 bedrivit ett Leader Bergslagen-projekt, projekt Järnkraft, för att utveckla och marknadsföra Järnboåsbygden.

Bygdegårdsföreningen har varit projektägare och projektet har letts av en projektgrupp som samverkat med en samrådsgrupp där företagare och föreningar i bygden samt Nora kommun ingått. Projektet har även haft kontakter med en rad myndigheter och organisationer, däribland Länsstyrelsen, Örebro läns landsting, Hällefors kommun, Regionförbundet och Trafikverket.

Projekt Järnkrafts arbete med bygdeutveckling har handlat mycket om att göra det så bra som möjligt för alla som bor i Järnboåsbygden och välkomna nya boende. Om de

som bor här trivs och stannar kvar så är de de bästa ambassadörerna som kan berätta om bygden, visa bygden och få ännu flera att hitta hit. Det bidrar till den utveckling och återväxt som är så viktig för alla.

Prioriteringar

När projektet startade såg man några områden som borde prioriteras. Framför allt var det skolan som man borde satsa på då den faktiskt var nedläggningshotad. Genom att starta en friskoleförening hade man beredskap för värsta fallet.

Viktigt var också butik med service, bostäder, bymack, kollektivtrafik, äldre-/seniorboende, bredband, ungdomsverksamhet och naturligtvis företag.

Resultat

Projektet har gett faktiska resultat på många områden. Det kan säkert också bero på många personers ideella engagemang och intresse.

Skolan blev inte nedlagd. Genom att använda en del av lokalerna för andra ändamål; servicepunkt och förskola minskades kommunens kostnader per elev. Senare har elevantalet ökat, vilket också är positivt.

Servicepunkten omfattar förutom den lilla butiken också mobil mottagning för distriktsköterska och folk tandvård, bibliotek och ombudsservice för post och systembolag.

Bymacken blev verklighet efter en del om och men.

Under projektiden gjordes en utredning om seniorboende där inspiration hämtades från Kristinehamn där en privat entreprenör utvecklat en framgångsrik modell. Nu ligger bollen hos Nora kommun att fullfölja planerna.

Bredband via fiber med 70 %-ig anslutning till en kostnad av 15 000 per hushåll kom som en effekt av att man utnyttjade samförläggning med elnät.

Inflyttningen netto på 150 personer varav 48 barn har påverkat flera områden. Bland annat har en jugger-turnering genomförts. Den startades av en av inflyttarna. Genom att delta i Emigrantmässan i Utrecht har man lockat nya människor till bygden. Det är holländare som är i flertal av dem som kommit hit.

Inflyttningen har också inneburit att man startat kurser i svenska.

Vägen Tolvsbörd till Öskevik, den som man åker mot Lindesberg, blev asfalterad.

Ett företag, Järnboåsbygden AB, har startats som nu driver de gemensamma frågorna.

Webbplatsen på Internet har utvecklats och lockar många besökare; den är en del i marknadsföringen.

Som en viktig grund för ekonomin för flera projekt har Järnboås Bygdegårdsförening varit. Föreningen driver sedan 35 år en hantverksmessa – Larsmäss – som är välbesökt och lönsam.

Järnboås tilldelades 2012 Ullbaggen, priset som årets bästa Leader-projekt.

Erfarenheter och reflektioner

Viktigt för att nå utanför bygden har varit en omfattande marknadsföring via olika kanaler. Emigrantmässan nämndes ovan. Man har vidare hängt på länets (Örebro) aktiviteter som Promotionbåten och Ljusstråk. Den lokala marknaden Larsmäss har också varit en bra kanal.

Lite gratisreklam blev det i och med Ernst Kirchsteigers sommarprojekt med renovering av en hytta mitt i byn och som visades i TV 4

Samarbetet med kommunen har fungerat bra. Eftersom Nora kommun är så liten så har man små resurser och har varit tacksamma för de lokala initiativen. Dock har man inte heller så stor kraft att genomföra stora projekt.

Infrastrukturen med bredband bidrar till möjligheterna att utveckla företagande och boende.

Som en del i marknadsföringen kan man se de nya skyltar med gemensam utformning som satts upp vid företag, skola m.m.

Många har satsat pengar i Järnboåsbygden AB. Engagemanget i bolaget är viktig för en långsiktig utveckling.

Vi noterade att man kan få sin bygd att växa genom bra och smart marknadsföring! Det är viktigt att synas och visa att man finns samt våga lyfta fram de saker som är extra bra eller särskiljer ens bygd från andra.

Det är viktigt att ha kunniga och engagerade människor med sig i sin bygdeutvecklingsgrupp, och som också är professionella i sitt sätt att driva och genomföra olika beslut. Annars är det lätt att saker rinner ut i sanden.

Särskilt viktigt är att hitta bra projektledare till de projekt som rör bygdens utveckling och som man kanske fått olika bidrag för att genomföra.

Utveckling

Helt klart finns det mycket att vidareutveckla. De saker som nämndes var besöksnäringen och boendet. Det råder nu i princip bostadsbrist i bygden. Om det fanns bostäder för de äldre som inte längre orkar med skötsel av sina ofta stora fastigheter så att de kunde flytta lokalt skulle det lösa en del problem.

Bostadsbyggande kräver engagemang av kommunen och andra mer kapitalstarka intressenter, det är inget som bygdens bolag kan klara själva.

Turismen kan öka ytterligare med hjälp av samarbete med externa aktörer.

Något för oss?

Vad kan vi lära av detta? Ett bra samarbete med kommunens olika instanser verkar vara en nyckelfråga i många fall. Genom att ha kontakt med tjänstemän och beslutsfattare kan man uppnå både demokratiska mål och praktiska resultat.

Besöksnäringen är säkert ett område som går att utveckla även här. Det kan ha stora effekter på företagandet.

Kunniga, engagerade personer som agerar professionellt som projektledare och deltagare i alla projekt är en nyckelfaktor för framgång.

Något som inte nämndes vid besöket men som finns på hemsidan är matproduktion i liten skala.

Foto

Bilder som togs vid resan finns på vår webbplats.

Referenser

Webbplats: <http://www.jarnboas.se/se>

**Hela Sverige
ska leva!**

Sandviken

Deltagarlista

Laila Broqvist, Årsunda UII

Gudrun Strömstedt HSSL styrelse

Ingrid Blanck, HSSL styrelse

Stefan Hedlund, HSSL styrelse

Kenneth Nyberg, Sandvikens Kommun

Annelie Våhlin, HSSL styrelse

Olle Thåström, HSSL styrelse

Sammanställt av Olle Thåström 2015-08-27